

ફલ ઉલાઈટોને કારણે આખી અગાસી એક તેજનું તળાવ બની ગઈ હતી. એમાં રંગબેરંગી માછલીઓ જેવાં આનંદિત સ્ત્રી - પુરુષો હાથમાં પ્લેટો લઈ આમથી તેમ ફરતાં હતાં. તેમની વાતચીત ડૂબી ન જાય એવું ધીમું સંગીત રેલાતું હતું - કદાચ પન્નાલાલ ઘોષની વાંસળી જ હતી. કોઈકે શરણાઈનું સૂચન કરેલું પણ વત્સલાએ હસીને ના પાડેલી. એણે કહેલું, “આ કંઈ લગ્ન નથી, પચીસ વરસ પહેલાં થયેલાં લગ્નની ઉજવણી છે.”

જો કે રોહિતને એવું નહોતું લાગતું. હાજર રહેલા મહેમાનોમાંથી ઘણાબધાને એવું નહોતું લાગતું. વત્સલાની સાડીનો રંગ સફેદ અને લાલ હોવાને બદલે સફેદ અને લીલો હતો - એટલું જ, બાકી તેનું શરીર એવું ને એવું જ પાતળું ને ટટ્ટાર હતું, ચહેરો એવો જ સોહામણો હતો અને રોહિતની કૃપાથી હજી એ ચહેરા પરનું સ્મિત પણ એટલું જ તાજું રહી શક્યું હતું.

એ સ્મિતની એક ખૂબી હતી. જે જુએ તે એની ખુશબો હૈયામાં સાચવીને લઈ જઈ શકે... દરેકને એમ જ થાય કે આ સ્મિત મારે માટે જ છે, ફક્ત મારે માટે! પણ એ હતું તો રોહિત માટે... બધા મહેમાનોના ટોળામાં ગમે તેટલાં ચક્કર મારવા છતાં પાછું પાંખો બીડીને બેસી જતું તે રોહિતની આંખો પર જ.

રોહિત રુક્ષ માણસ હતો. એ સામે મલકી શકતો નહીં. પણ એને એ સ્મિતની જરૂર હતી - લગભગ પ્રાણવાયુ જેટલી જ. અને વત્સલા એ જાણતી હતી. તેથી યજમાનીનો ધર્મ પૂરેપૂરો જાળવવા છતાં એ થોડી થોડી વારે રોહિત સામે જોઈ લેતી. કેટલીક વાર એનું સ્મિત ઓઠ લગી ન પહોંચતું. આંખોમાં જ એક ઝલક દેખાતી અને એટલી બસ હતી.

એ બે જણે બધા આમંત્રિતો માટે એમની પસંદગીની ભેટો આણી હતી અને રજતજયંતીનાં એ સંભારણાં એમનો પુત્ર આશિષ વિદાય લેતા મહેમાનોને સન્માનપૂર્વક આપતો હતો. ઓચિંતો એ ઉતાવળે પગલે વત્સલા પાસે આવ્યો

અને ધીમા પણ ચિંતાતુર અવાજે બોલ્યો, “મમ્મી! શોભનામાસીની ગિફ્ટ નથી મળતી.”

“અરે! આંખોની સામે તો છે!” કહી વત્સલાએ પંદર – વીસ કેસરી ગુલાબથી શોભી ઊઠેલા છોડનું ફૂંડું બતાવ્યું.

“ઓ...આ? મને એમ કે આ તો ડેકોરેશન છે.” કહી આશિષ ઝટપટ ફૂંડા પાસે ગયો. “બહેન કરતાંયે અદકેરી મારી શોભનાને” એવું વત્સલાના ઝીણા અને સુઘડ અક્ષરે લખાયેલું ગિફ્ટ કાર્ડ છોડને અધવચ્ચે બાંધેલું હતું. ટોચ પર બાંધે તો એનો દેખાવ બગડી જાય. ‘મમ્મી તો મમ્મી જ છે!’ મનમાં વિચારીને એણે હસતાં હસતાં શોભનાને કહ્યું, “માસી! આ તમારી ગિફ્ટ! તમારાથી તો નહીં ઊંચકાય, ચાલો હું મૂકી જાઉં. કાર તો છે ને?”

“છે. પણ તું રહેવા દે, આશિષ! તારે અહીં બધાને સાચવવાના. વળી પાછું કોઈ ગિફ્ટ લીધા વગર સટકી જશે તો તારી મમ્મી તારો ઝાકળિયો કાઢી નાખશે.” શોભના બોલી.

“ના હું, મારી મમ્મી કંઈ એવી નથી.”

“તો કેવી છે?”

“બહુ જ સરસ! દુનિયામાં કોઈની ન હોય એવી.”

“હં... ચાલ. હું રાજુને શોધી લાવું. ડ્રાઈવર નથી, નહીંતર એને ભાઈબાપા કરીને લેવડાવી જાત... હવે તો રાજુને જ પકડવો પડશે.”

રાજુ મદ્રાસથી આગળ વિલ્લુપુરમનો રહેવાસી હતો. રોહિત અને વત્સલાનાં લગ્ન થયાં તે પહેલાંથી આ ઘરમાં નોકરી કરતો હતો. ઘરનો માણસ જ બની ગયો હતો. ગુજરાતી ફક્કડ બોલતો અને બધાં સંબંધીઓને ઓળખતો.

થોડી વારમાં એ શોભના સાથે આવ્યો અને હસીને બોલ્યો, “મેં તો કહ્યું હતું કે નીચેનાં પગથિયાં પાસે જ માસીની ગિફ્ટ રાખીએ, પણ અમ્મા માન્યાં નહીં. કહે કે અગાસીની શોભા વધશે.”

“તે તો છે જ ને! વત્સલાની વાત ખોટી નથી. એમ કર ને રાજુ, આ ફૂંડું આજે અહીં જ રહેવા દે. કાલે હું આવીને લઈ જઈશ. અહીં કેવું સરસ લાગે છે!”

“ના, માસી! અમ્મા નારાજ થશે.” કહી રાજુએ ફૂંડું ઊંચક્યું અને ઝટઝટ ચાલવા માંડ્યું. “પચાસ-પંચાવનનો થયો હશે રાજુ, પણ એના જોરમાં જરીકે ઓટ આવી નથી... ઘણી નસીબદાર છે વત્સલા, નહીંતર આ જમાનામાં આવો

નોકર ના મળે.’ શોભનાના મનમાં આછાઅધૂરા વિચારો અથડાવા માંડ્યા... એમ તો અનિલ પણ સારો છોકરો હતો તોયે આશિષની તોલે ન આવે... એને એની મા કેટલી બધી વહાલી હતી! અને એ એને કેટલું બધું માન આપતો હતો!... હશે! વત્સલા છે પણ બહુ સરસ... પોતાને માટે કેવો સરસ ગુલાબનો છોડ લઈ આવી! નહીં નહીં તોયે સો – દોઢસોનો હશે... આટલું મોટું સર્કલ છે તોયે કેવું યાદ રહ્યું કે મને ગુલાબ બહુ ગમે છે અને મારે ઘેર બધા ગુલાબના છોડ મરી જ જાય છે!... હવે આને તો નહીં જ મરવા દઉં. ખૂબ જતન કરીશ. અને જરા પણ ઢીલું પડતું લાગશે તો કારમાં નાખીને અહીં જ પાછું લઈ આવીશ. વત્સલાને કહીશ કે જરાક તારો હાથ ફેરવી દે... કોઈ વાર થાય છે એને વાત કરું, કહું કે અનિલ અને રીમા પર પણ તારો હાથ ફેરવી દે – પણ જીભ ઊપડતી નથી. ઘરની વાત ક્યાં કરવી?...

શોભના ચાલી ગઈ, ચકલીએ માળો કરતાં વેરેલાં તણખલાં જેવા વેરવિખેર વિચારો લઈને, સુવાસિત સુરમ્ય ગુલાબનો છોડ લઈને.

અગાસી પર પણ હવે બહુ ઓછા મહેમાનો રહ્યા હતા. રોહિતે માંડમાંડ બગાસું રોક્યું અને બબડ્યો, “મને હવે ઊંઘ આવે છે! આ લોકો કોણ જાણે ક્યારે જશે?”

“એમને અહીં બહુ મઝા આવે છે.” વત્સલાએ હસીને કહ્યું.

“આવે જ ને! આવું સરસ ખાવાનું... સંગીત... પવન અને તું! કોઈ શું કામ જવાનું નામ જ દે?”

“રોહિત!”

“સાચી વાત છે. તું બધાની સાથે એવી હસી હસીને વાત કરે છે, બધા ચીટકી જ રહે! જરાક કોલ્ડ શૉલ્ડર આપતી હોય તો? પણ ના, તને મધનું ટીપું બનવાની આદત છે. માખીઓ ભેગી થાય અને બણબણ્યા કરે તે તને ગમે છે.” રોહિતે મોટું બગાસું ખાધું.

“બસ, હવે! દુનિયામાં દુનિયાની રીતે રહેવું પડે કે નહીં?”

“તું દુનિયાની રીતે રહે છે? તારી તો તારી પોતાની આગવી સ્ટાઇલ છે. મધની સ્ટાઇલ – રાધર, મધના ટીપાની સ્ટાઇલ!”

“ઓ.કે.! તો તને હું નથી ગમતી.”

“એવું કોણે કહ્યું? પણ આ બધાની સાથે શું આટલું હસી હસીને બોલવાનું? આમ તો આ લોકો સવાર પડતાં લગી જશે જ નહીં.”

“જોઈ લઈશું.” કહી વત્સલા ઝટપટ આશિષને કંઈ સૂચના આપવા ગઈ.

આશિષને ચોવીસમું વરસ ચાલતું હતું. રોહિત જેવો જ ઊંચો અને દેખાવમાં પણ કંઈક એને મળતો આવતો હતો. પણ સ્વભાવ અને સ્મિત મા જેવાં. વત્સલાને આવતી જોઈને એ તરત સામો આવ્યો અને બોલ્યો, “શું છે મમ્મી?”

“તારા પપ્પા થાક્યા છે. કોઈનું ધ્યાન ન જાય એમ ચાર કોર્નરની લાઇટ બુઝાવી નાખ ને! બધા એમની મેળે સમજશે.”

“વારુ મમ્મી..”

“જો, હમણાં ને હમણાં જ ન જતો. ડૂ ઈટ કેઝ્યુઅલી..”

“ઓ.કે.”

આ નાનકડી યુક્તિની ધારી અસર થઈ. જેઓ ઘરના દુઃખી હતા અને આ આનંદભર્યા વાતાવરણની ઉષ્મા જેમ બને એમ વધારે માણવા ઈચ્છતા હતા તેઓ પણ આખરે સમજ્યા અને ચાલ્યા ગયા. શહેરી આકાશના તારલા જેટલો પ્રકાશ આપી શકે તેટલો જ અગાસી પર રહ્યો ત્યારે રોહિતે જોરદાર બગાસું ખાઈને કહ્યું, “ચાલ, વત્સુ! હવે સૂઈ જઈએ.”

પારિજાતકના ફૂલ જેવું એક કોમળ સ્મિત કરીને વત્સલા બોલી, “તું જા, રોહિત! મારે હજી આ કેટરર્સના માણસોને વિદાય કરવાના છે.”

“તું ચાલ! એ બધું રાજુ કરશે.”

“રાજુ પણ થાક્યો હોય ને, રોહિત! પ્લી - ઝ! તું જા, હું હમણાં આવીશ.” કહી વત્સલા કામે વળગી. રોહિત નારાજથી તેની સામે જોઈ રહ્યો. પણ તે જાણતો હતો કે વત્સલા કામ પતાવ્યા વિના નહીં આવે. તે આશિષ સામે ફ્યો.

“ચંગ મેન! હેલ્પ યોર મધર... યૂ નો, ઘર ચલાવવાનું પણ ફેક્ટરી ચલાવવા જેટલું જ અઘરું છે. ખાસ કરીને આપણા જેવું ઘર.”

“હા પપ્પા! તમે સૂઈ જાઓ. હું મમ્મીને બધું પતાવવા લાગીશ.”

“ચાલ તો, ગુડ નાઈટ! વત્સુ, હું ઊંઘી ગયો હોઉં તો ઉઠાડજે. આજે તને સૂતી વખતે ગુડ નાઈટ કહ્યા વગર ના ચાલે.”

“ભલે..”

આશિષ અને વત્સલા રાજુની મદદથી બધું આટોપવા માંડ્યાં. મોડી રાતે

બધું કામ પત્યું ત્યારે આશિષે કહ્યું, “ચાલ ને મમ્મી, હું બે કપ કોફી બનાવી લાવું! આપણે બંને અહીં શાંતિથી બેસીને પીએ અને વાતો કરીએ... સારું લાગશે, હું મમ્મી?”

“નહીં દીકરા, હજી તો મારે નહાવું છે, પૂજા કરવી છે.”

“અત્યારે?”

“આજે પૂજા કર્યા વગર કેમ ચાલે? આજે તો મારે મોટો દિવસ!”

આશિષ બોલ્યા વગર વત્સલા સામે જોઈ રહ્યો. પછી ખૂબ આસ્તેથી બોલ્યો, “મમ્મી, તને પપ્પા બહુ ગમે છે, નહીં?”

વત્સલા તોફાનમાં આંખો મીંચી ડોકું ધુણાવવા લાગી. આશિષ તેના કપાળે ચૂમી ભરતાં બોલ્યો, “મમ્મી! યૂ આર વન્ડરફુલ!”

“છોડ હવે આ બધી નકામી વાતો... એવરીબડી ઈઝ વન્ડરફુલ ઓન ધિસ વન્ડરફુલ અર્થ!”

“સારે જ, તમે બંને બહુ નસીબદાર છો! તમને લગનમાં કેવી લોટરી લાગી!”

“હા... અને આ લોટરીનું ઇનામ પણ હાજરાહજૂર છે.”

“ના રે ના! હું જો તમને લોકોને ઇનામ જેવો લાગ્યો હોત તો મને એકલો કેમ રાખત?”

“આશિષ! આવી આવી વાતો ના કરાય.”

“સોરી મમ્મી! નહીં કરું... પણ મને એકલું તો લાગે જ છે, મમ્મી!... નથી ગમતું. ભાઈબંધોને કહેવાય એટલું જ કહેવાય. કોઈ કોઈ વાર કંઈ કહેવાનું મન થાય છે ત્યારે તું જ યાદ આવે છે. તું મારી દોસ્ત નથી, મમ્મી?”

“તું જાણે.”

“પણ તું બહુ મોટી છે. એકાદ ભાઈબહેન હોત તો મઝા આવત. આમ કોઈ વાર મન થઈ આવે ત્યારે ગમે તે વાત કરી શકાય... ખરું કે નહીં?”

“ખરું. પણ જે નથી તેની વાત શી કરવાની, આશિષ? ચાલ, નીચે જઈશું?”

“હા... ઓ મમ્મી, ભૂલી જતો હતો – લે, તારે માટે આ સ્પેશિયલ ગિફ્ટ!”

“તેં ચાંદીના ગ્લાસ આપ્યા તો ખરા, આશિષ!”

“એ તો તમને બંનેને, આ તો એકલી તને જ!”

“શું છે? ટેલિફોનના નંબર લખવાની ડાયરી?”

“અરે મમ્મી, તું તો બધી મઝા મારી નાખે છે! જરા ખોલીને જો તો ખરી!” આશિષે કહ્યું.

ડાયરી તો હતી જ, પણ હાથે બનાવેલી. વત્સલાના એન્જિનિયર થયેલા દીકરાએ પોતાને હાથે ઉમદા કાગળમાંથી બનાવેલી, સુશોભન કરેલી અને લખેલી!

“ઓહો, આ તો તારી ડાયરી છે... મારે વાંચવાની?”

“તારે માટે તો લખી છે... તને જ લખી છે... લે મમ્મી, આ મારી તને – ફક્ત તને જ, એક્સક્લુઝિવ ગિફ્ટ છે. પપ્પાને પણ નહીં બતાવતી.”

“અરે! એવું કેમ ચાલે?”

“ચલાવવું પડશે, મમ્મી! કદાચ કોઈ દિવસ પપ્પાને પણ લખીશ. એ એમની હશે. પણ આ તારી છે. તારે જ રાખવાની. તારે જ વાંચવાની. કોઈને વંચાવવાની નહીં. પપ્પાને નહીં, મમ્મી! શોભનામાસીને પણ નહીં. બસ, કોઈને જ નહીં. પ્રોમિસ?”

“પ્રોમિસ!” કહી વત્સલાએ ડાયરી હાથમાં લીધી. પાનું ખોલ્યું. આછા ઘેરા ભૂરા રંગોમાં એક તારો ચમકતો હતો. નીચે આશિષના વત્સલાના કરતાંયે સુંદર અક્ષરથી લખાયું હતું :

“મારા જીવનનો એ ધ્રુવ તારો છે –

મારી મા!

વત્સલાની આંખો સજળ થઈ ગઈ. કયા ભવનાં પુણ્યે આવો દીકરો આપ્યો હશે! તોયે જાતને સંભાળી લઈને તે સ્વસ્થ અવાજે બોલી, “અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્, આશિષ! આટલો મોટો તું એમ ને એમ નથી થયો. કેટલીયે વાર તને વગર વાંકે પણ વઢી છું, કેટલીયે વાર એકલો મૂક્યો છે, કેટલીયે વાર તારા મનની વાત નથી સમજી... એ બધું ભૂલી ના જા, આશિષ! થોડો ગુસ્સો પણ કર, મારા ઉપર.”

“તારા પર?” કહી આશિષ એવું મોં કરીને જોવા લાગ્યો કે વત્સલાથી હસી પડાયું. વળી પાછી તેને ચીડવવાના ઈરાદાથી તે બોલી, “અને આવી બધી કવિતા લખવાની નવરાશ ક્યાંથી મળી? એ તો છોકરીઓનું કામ!”